

apm

EGLUTĖ

KOVAS * 2005 * MARCH

VOL 56/NR. 3

EGLUTĖ

KOVAS / MARCH / 2005 VOL 56 / NR. 3

PRIE EGLUTĖS SUSIRINKO:

Laiškas Lietuvai....1
Spindulėliai....2
Debesėlis....2

Senolio padavimai,
legendos, istorijos
Paslaptys paslaptėlės....11
Pavasaris ir Velykų naktis....13
Kovo 16-oji knygnešio
diena...17

Pasakų senelės pasakos
Kiškių kaimas....3
Kiškio darbas....4
Žibuoklės mamytei....9

Vaikų kūryba....21

Galvosūkliai...33

Ar žinai?...27

Pirmame viršelyje: Martyno Einikio piešinys. Čikagos lituanistinė mokykla, IL.

EGLUTĖ: mėnesinis lietuviškas laikraštėlis vaikams užsienyje. Išeina 10 numerių per metus; prenumerata - 15 US dol., į Lietuvą ir kitus kraštus - 20 US dol. Atsiųstą medžiagą redakcija taisy ir tvarko savo nuožiūra.

LEIDŽIA: JAV LB Švietimo taryba

REDAKTORĖ: Aušra Spitrienė

ADMINISTRACIJA, MAKETAVIMAS, SPAUSDINIMAS: Ričardo spaustuvė. tel.: 708-430-1911

EGLUTĖ (USPS 169-200)(ISSN 1078-411X) a magazine for children in Lithuanian language. Published monthly except July and August. Yearly subscription \$15.00 single copy \$1.50, to Lithuania and other countries. \$20.00 (USA currency). Published by Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465. Second class postage paid at Lackport, IL 60441. Postmaster send address corrections to: Eglute Lithuanian Educational Council of the USA, Inc., 8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL 60465.

LAIŠKAS LIETUVAI

Miela Lietuva,

Pažiūrėjus į žemėlapi Lietuva atrodo labai maža šalis. Bet mano širdelėje esi labai didžiulė ir brangi. Tu turi labai garbingą praeitį. Mūsų kunigaikščiai statė pilis ir gynė nuo priešų. Tavo Gedimino pilis, Trakų pilis yra visų mūsų pasididžiavimas. Tavo miestai: Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys ir visi kiti mažesni miestai ir miesteliai, kaimai yra patys gražiausi pasaulyje. Aš didžiuojuosi Tavo žmonėmis, kurie Tave išlaisvino nuo sovietų okupacijos.

Esi dabar laisva šalis su savo praeitimi, eini į šviesią ateitį. Nors aš gimiau toli nuo Lietuvos, einu į lietuvišką mokyklą, mokausi rašyti ir skaityti, aš noriu būti geru lietuviu, būk visada laisva, stipri šalis.

Aš vėl greitai atvažiuosiu Tavęs aplankyti, nes labai pasiilgau.

Vaido Razgaičio piešinys, Vinco Krėvės m-kla, Philadelphia, PA

Donatas Tukys

Žiburio mokyklos 4 klasės mokinytis, Detroit

SPINDULĖLIAI

Zita Gažauskaitė

Už slenksčio, už durų,
Už didelio kalno
Nukrito saulutė
Žemelei ant delno.

Žemelė pakėlė,
Saulutę palaikė:
- Riedėk, kamuolėli,
Kojelėmis eiki.
Šypsokis ir švieski
Vaikeliui ir gėlei.

Pabiro, pažiro
Linksmi spindulėliai...

DEBESĖLIS

Zita Gažauskaitė

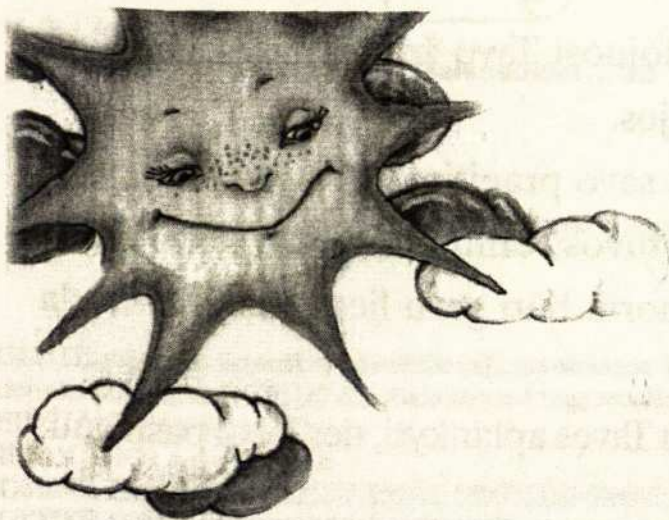
- Kur keliauji, debesėli?
- Paskui žydrą vandenėlį.

Paskui bėgantį takelį
Palydėk mane, vaikeli.

Kur vaivorykštė sutvisko,
Palydėk mane už miško.

Tuoj skrynelę aš atversiu,
Lietų ant žolės pabersiu.

O skrynelėje nešu
Daug mažų skaidrių lašų.

Matai, kad pasakose būna daug visokių gražių senoviškų ir nevisai suprantamų žodžių. Bet nenusimink - Senelė tau paaiškins.

Iš avelių debesų
Vėjo siūlu vilnoniu,
Mezga pasaką senelė,
Deda pasakų skrynelėn.
Atsisėsk ir paskaityk
Pasakų šalin sugrįžk.

KIŠKIŲ KAIMAS

Seniai seniai visi kiškiai gyveno Kiškių kaime. Kiekviena šeima turėjo savo namus ir savo daržą, kuriame nuo ryto iki vakaro sunkiai dirbo. Daržuose kiškiai augino morkas ir kopūstus.

Vieną kartą į Kiškių kaimą atskrido šarka. Ji buvo labai pasipuošusi ir baisiai norėjo kam nors pasirodyti. Šarka apsidairė ir mato: visi kiškiai nepakeldami galvų pluša savo daržuose. „Ne, - pamanė sau šarka, - nepakęsiu, kad į mane nekreiptų dėmesio šitie ilgaausiai.“

- Ei, jūs! – garsiai užriko šarka. – Gal sveiką protą praradote?!

Kiškiai pakėlė galvas. Nesuprasdami, kas vyksta, susižvalgė ir šarkos paklausė:

- Kodėl tu taip kalbi?

Šarka jiems sako:

- Kalbu, nes man gaila jūsų kvailiai! Ko čia taip plušate?

Miške šimtą kartų skanesni kopūstai auga. O morkų? Morkų galima ir žmonių daržuose krimstelėti.

Pluša

- labai sunkiai dirba.

Pamanė

- pati sau pagalvojo.

Susižvalgė

- nustebę viens į kitą pažiūrėjo.

Krimstelėti

- pavalgyti.

- Ar tikrai? – nustebo kiškiai, nes jiems jau seniai buvo įkyrėjęs tas sunkus darbas.

- Tikrai tikrai, - patikslino šarka, - o jeigu netikite, nueikite ir patys pamatysite.

Kiškiai taip ir padarė. O tai, ką pamatė, jiems patiko. Taip neliko kiškių kaimo. Nuo tada gyvena kiškiai miške, o kai sumano paskanauti morkų, nubėga į žmonių daržą.

KIŠKIO darbas

Visi žino, koks nelengvas ir pavojingas kiškio gyvenimas. Tik ir žiūrėk, kur kas tyko: ar vilkas, ar lapė, ar medžiotojas su šautuvu. O žiemą ar ankstyvą pavasarį, kol žolytė neišsikalusi, dar badą tenka kęsti.

“Užteks! - nusprendė kartą kiškis, kramtydamas nelabai skanią karklo šakelę. - Man reikėtų susirasti kokį nors darbą. Vis tiek nieko neveikdamas bastausi. O jei dirbčiau, gal būčiau ir saugus, ir sotus.”

Kaip tarė, taip ir padarė. Nuliuoksėjo kiškis per mišką darbo ieškoti.

Dairėsi šen, dairėsi ten, kol pagaliau laukymėje pamatė trobelę, o prie trobelės - mažą raukšlėtą seneliukę. Nusprendęs, kad seneliukė šautuvo greičiausiai neturi, kiškis priturseno artyn ir pasiprašė priimamas į tarnybą.

- Ką gi, - pasakė seneliukė, nužvelgusi nežinia iš kur atsiradusį pagalbininką, - pinigų aš neturiu, bet talkininkas gal ir praverstų.

- O kas yra pinigai? - nustebęs pakraipė ausis kiškis. - Bet kad ir kas jie būtų man to tikrai nereikia. Užtektų vieno kito kopūsto ir keleto morkų.

Kai skaitysi pasakėlę
Apie kiškių pinigėlius
Griebk spalvotus pieštukus
Ir nuspalvink kiškiukus.

- Tada gal ir susitarsime. Tačiau iš pradžių noriu sužinoti, ką tu iš viso moki.

- Tiesą sakant, niekada gyvenime nesu mėginęs dirbti, - droviai nuleido ausis kiškis, - bet manau, kad bent trobelę sutvarkyti tikrai įstengčiau.

- Gerai, - sutiko seneliukė. - Eik ir imkis darbo. Aš porai valandų išeinu ir tikiuosi, kad per tą laiką spėsi sutvarkyti.

Trobelės šeimininkė išėjo, o kiškis kibo į darbą. Iššlavė grindis, nuvalė dulkes nuo palangės ir spintelių, o paskui nusprendė sutvarkyti lentyną.

Bedėliodamas dėžutes ir buteliukus, jis aptiko dailią skrynutę. Kiškio būta smalsaus.

„Įdomu, kas gi viduje? Juk nieko nenutiks, jei žvilgtelėsiu!“

Atidaręs skrynutę, žvairys rado daugybę įvairiaspalvių buteliukų ir kelis teptukus.

„Aha, čia juk dažai! Su jais piešia!“ – apsidžiaugė kiškis savo gudrumu ir panorą pats išbandyti, kaip tai daroma. Tačiau, kad ir kiek žvalgėsi nesurado tinkamo popieriaus lapelio. Bet jo žvilgsnis užkliuvo už kraitelės su baltais ir rusvais kiaušiniais.

„Aš tik kartelį brūkštelisiu... Senelė to nepastebės. Juk kiaušinio lukštas vis vien niekam nereikalingas.

O piešti ant jo - vis geriau negu ant sienos.“

Taip įtikinęs pats save, kiškis a t k i m š o

buteliuką, pamirkė teptuką į dažus ir, išsirinkęs patį mažiausią baltą kiaušinuką,

brūkštelėjo jam per šoną.

- Gražu! – garsiai šūktelėjo žvairys, tačiau jei pridėčiau dar kokios nors spalvos, būtų dar gražiau.

Kiškis atkimšo dar vieną buteliuką, po to dar ir dar... Jis taip įsismagino, kad nepastebėjo, kaip išmargino visus kraitelėje buvusius kiaušinius. Atsitokėjo tik tada, kai išgirdo už durų senutės žingsnius.

„Dabar tai bus! Reikia sprukti kol kailis sveikas!“ – išsigando kiškis. Tačiau sprukti jau nebuvo laiko. Todėl jis šmukštelėjo po stalą ir ėmė laukti, kas gi dabar bus.

Seneliukė apsižvalgė, o paskui, matyt, pastebėjusi sukrautus dažus ir išmargintus kiaušinius, pritipeno

prie stalo. Kiškis pritūpė ir suglaudė ausis, laukdamas pelnytų pylos. Tačiau išgirdo tai, ko mažiausiai tikėjosi: seneliukė prapliupo juoktis! Įsidrąsinęs kiškis išlindo iš po stalo ir nusteбęs išispoksojo į trobelės šeimininkę.

- Taip ir maniau, kad pasislėpei, didysis menininke! – šluostydama juoko ašaras ir vis dar kikendama pratarė senutė.

- Aš... aš labai atsiprašau, - kaltai nukoręs ūsus pralemeno kiškis.

- Neatsiprašinėk, - senutė liovėsi juoktis ir paglostė kiškiui kailiuką. – Tu šauniai padirbėjai. Net geriau negu aš tikėjausi. Matai, aš ne šiaip senutė. Aš esu Velykė. Svarbiausias mano darbas - prieš Velykas marginti margučius ir dalinti juos vaikams. Geresnio pagalbininko aš ir sapnuose nebūčiau susapnavusi. Likis pas mane ir tikrai nesigailėsi!

Kiškis apsidžiaugė, kad viskas taip laimingai baigėsi, ir pažadėjo tarnauti Velykei kaip galėdamas geriau ir ištikimiau. Todėl

dabar Velykų rytą margučius
vaikams atneša arba Velykė,
arba Velykų kiškis.

ŽIBUOKLĖS MAMYTE!

Ankstyvą pavasarį saulės
spindulėlis prikėlė meškiuką
Lepečkojį. Mamytė dar saldžiai
miegojo.

- Aš toks alkanas! Eisiu
paieškoti ko nors gardaus, -
nusprendė Lepečkojis ir ištipeno į lauką.

Lauke buvo labai gražu: švietė saulytė, linksmi čireno
paukšteliai...

Pasigrožėjęs Lepečkojis patraukė prie senosios liepos -
ten gyveno jo draugė bitutė. Ji tikrai pavaišins Lepečkojį
medučiu.

Bitutė nudžiugo išvydusi Lepečkojį, bet medučio ji
neturėjo.

- Aš negaliu rinkti medučio, nes gėlytės miega, - sakė
bitutė. - Pats pažiūrėk - dar tik žibuoklės pražydo.

- Kas tos žibuoklės? -
susidomėjo meškiukas ir
nušleivojo ten, kur parodė
bitutė.

Beeidamas Lepečkojis
sutiko du kiškelius.

- Kur taip greitai
striksite? - paklausė
Lepečkojis.

- Žibuoklytės jau pražydo!
Norime mamytei jų priskinti! – atsakė
ilgausiaiai.

Lepečkojis apsidžiaugė –
visiems kartu bus smagiau eiti!

- Oi, kokios gražios tos
žibuoklytės! – džiūgavo Lepečkojis. –
Ir kiek jų daug!

Jis priskynė pilną glėbį mėlynų
gėlyčių.

Kai Lepečkojis grįžo į namus,
mamytė dar miegojo. Meškiukas išpuošė žibuoklėmis visus namus –
tai nudžiugs mamytė!

- Kelkis, mamyte! – linksmi sučiauškęjo Lepečkojis. – Jau
navacariel!

Sujunk taškelius

Kiek legendų, padavimų
Mūs senoliai vis dar žino.
Buvo tai labai seniai,
Kai gyveno milžinai,
Laumės gelsvą kasą pynė
Iš tautosakos lobyno.

PASLAPTYS PASLAPTĖLĖS

Sofija Sasnauskaitė

Senolis girdėjo - jūs
irgi paklausykit ir
kitiems pasakykit ko
liaudies išmintis moko.

PATARLĖS IR PRIEŽODŽIAI

*Akyse giria, už akių
spiria.*

*Ne viskas auksas,
kas auksu žiba.*

*Svetimu protu netoli
tenujosi.*

*Žodžiais kailinių
nepasiūsi.*

*Obuoliai nuo alksnių
nekrinta.*

*Sena patarlė niekada
nepasensta.*

Sauliukas seniai žino, kad kiekvieną pavasarį būna Velykos, o per jas - daugybė gražiausių margučių. Bet tokio ilgalaikio šurmulio, kaip pas senelį Anuprą, jis niekad nebuvo patyręs. Pasirodo, priešvėlykinis sekmadienis - ne bet koks, o Verbų. Įsiminė jis vaikui netikėtai gavus į kailį. Ne kas kitas, o senelė smagiai talžė jį liaunom žilvičio šakelėm, juokdamasi ir sakydama:

- Ne aš mušu, verba muša...

Verba tai verba, bet Sauliukas mielai sutiktų sveikas ir drūtas augti ir neparagavęs aitraus apeiginio skausmo. Nors ką gali žinoti, gal plakimas verba tikrai padeda. Pasiplakę vytelėm, labai pasikeitė Sauliuko seneliai. Žvalūs ir linksmi, be jokių

nusiskundimų pluša nuo ryto lig vakaro. Net dienas kitaip vadina: vis didysis, didysis. Ir štai to didžiojo trečiadienio naktį senelis Anupras pirtį kūrenti sumanė. Ir iškūreno, nors senelė atkalbinėjo. Paryčiais grįžta švytintis, net pajaunėjęs.

- Tai pasikaitinau, pasivanojau! - džiaugiasi. - Dabar judu skubėkite. Švarusis ketvirtadienis prasidėjo...

Še tau kad nori, ne tik didysis, bet ir švarusis... Vėliau Sauliukas suprato, kad tokį vardą lėmė, matyt, tai, jog ištisą dienele buvo tvarkomasi, švarinamasi. O penktadienį galima pasiburti. Tai visai paprasta. Užsiriši akis, paimi molinį puodą ir taukšt jį kur pakliuvo! Jei iškart sudūžta - laimingas būsi. Sauliukas buvo girdėjęs sakant „šukės laimę neša“, bet daužti puodą pačiam – daug įdomiau.

- O ką veiksime didįjį šeštadienį? - klausia jis senelę.

- Senelis parneš šventintos ugnies, vandens, toliau Velykoms ruošimės.

- Ir margučius dažysime?

- Būtinai!

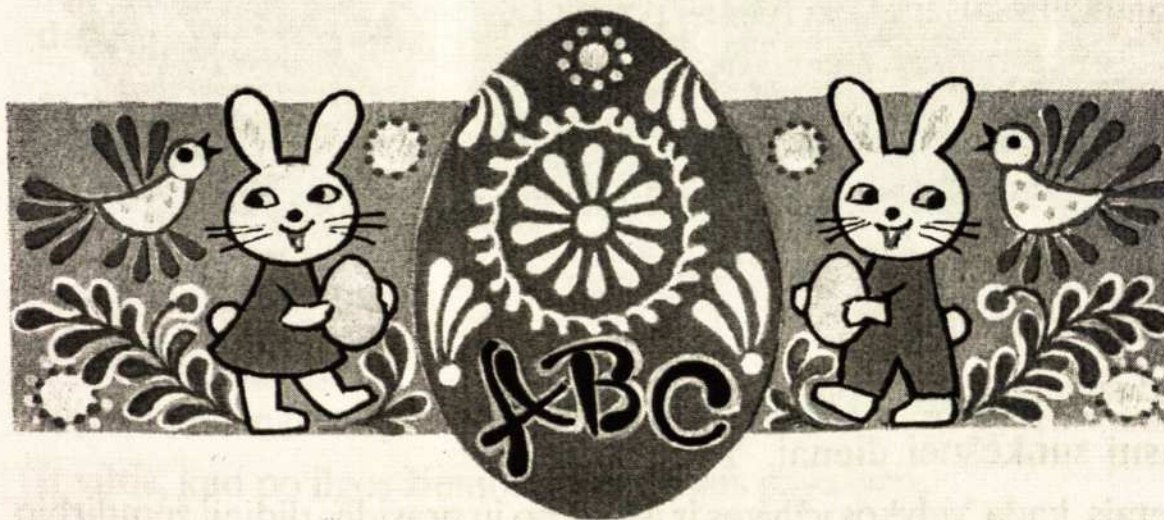
- O sekmadienį?

- Sekmadienį - Velykos. Jei nori, anksti anksti rytą abudu į bažnyčią eisime, iškilmingose Dievo prisikėlimo iš numirusiųjų pamaldose dalyvausime...

Sauliukas pritardamas linktelėjo. Vaikas

žvelgė į giedrą senelės veidą ir džiaugėsi, kad eina tokios
įspūdingos, paslaptingos dienos.

Pavasaris ir Velykų Naktis

Stasys Gutautas

Žmogus taip jau sutvertas, kad jam reikia švenčių, kažko nepaprasto, stebuklingo. Kasdien vis kažko lauki, tikiesi. Apsidairai aplink ir, atrodo, nieko nuostabaus, nieko nematyto: danguje spindi saulė, žybsi žvaigždės, žemėje žydi gėlės, lyja lietus, skuba ir linksmi, ir susirūpinę žmonės. Bet ar tai ne stebuklas - ir saulė, ir žvaigždės, ir mėnulis, ir gėlės, ir lietus, ir žmonės! Ar jums taip nebuvo: išeini vakare į lauką ir, užvertęs galvą, staiga sustingsti, mintyse klausi savęs - ar aš kada nors mačiau šitą dangų? Dangų - skaistų, nusėtą žvaigždėmis, kaip pienėmis pražydusi pieva? Stovi ir jauti, kad daraisi toks lengvas, jog imsi ir pakilsi, nuskrisi beribiu Paukščių taku... Ar nebūna jums taip?

Ar yra mūsų žemėje didesnis stebuklas, kaip pavasaris,

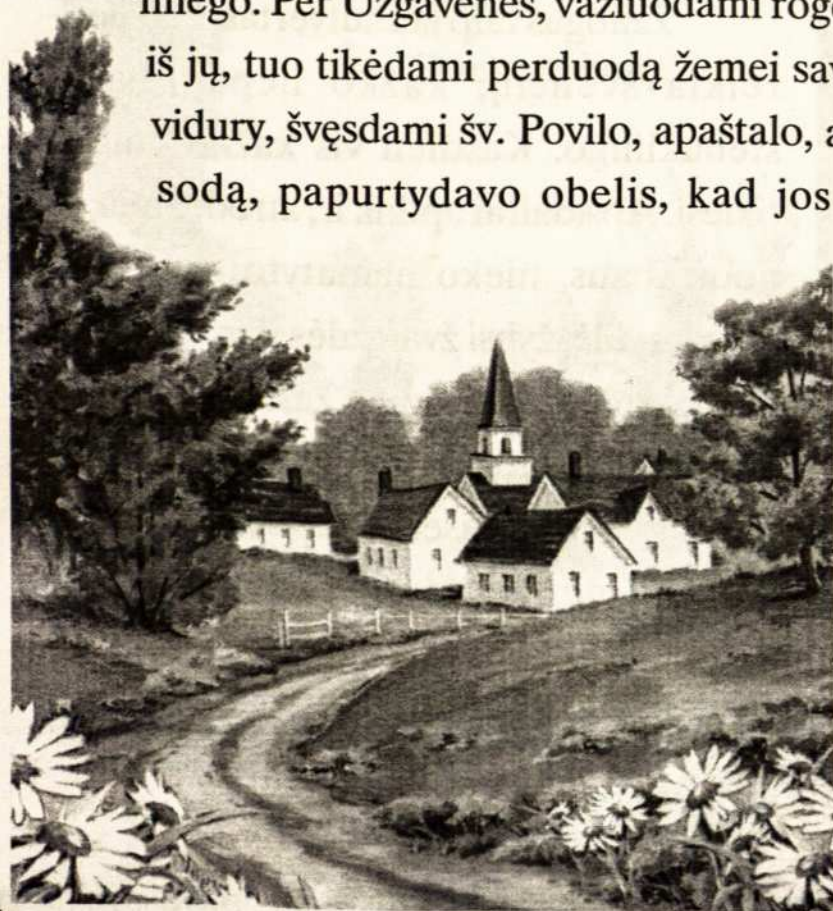
kai iš gilaus miego prisikelia visa gamta, ir visas pasaulis nušvinta vaivorykštės spalvomis. Jau atšventus Užgavėnes, kaimo žmogus imdavo ruošti pavasariui - kai žemė atšils ir reikės berti dirvon sėklą, nebe laikas bus taisyti padargus, įrankius, ar taupyti greit senkančias maisto atsargas. Tam ir gavėnia, kad neskubėdamas susiruoštum didesniems lauko darbams, kad suveržęs diržą pataupytum sotesnį kąsnį sunkesnei dienai. Ypač tokiais metais, kada Velykos vėlyvos ir iškart po jų prasidės didieji žemdirbio rūpesčiai.

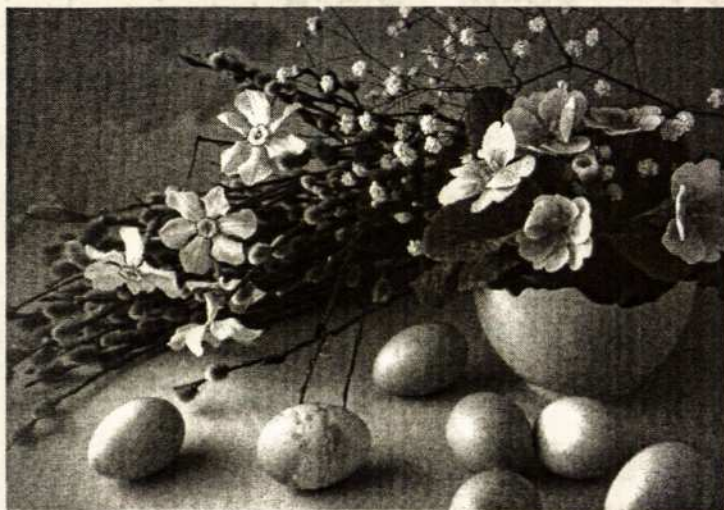
Didysis stebuklas - pavasaris - ateina per žemę. Tai iš lėto, tai paknopstom, tai lyg sustodamas ir grįždamas atgal. Nuo seno kaimo žmonės manė, kad jie gali padėti žemei, gali ją pažadinti iš žiemos miego. Per Užgavėnes, važiuodami rogėmis, stengėsi išgriūti iš jų, tuo tikėdami perduodą žemei savo jėgas. O ir žiemos vidury, švėsdami šv. Povilo, apaštalo, atsivertimą, apeidavo sodą, papurtydavo obelis, kad jos vaisingesnės būtų,

pastuksendavo į avilius, kad bitės iš miego greičiau pabustų.

Nemažesnis stebuklas mums yra ir Velykos –

Kristaus prisikėlimas.
Kristus mirė ir
prisikėlęs nužengė į
dangų, kad mums,
gyvenantiems ant
žemės, suteiktų viltį.
Gyvenimas nesibaigia
mirtimi, ten, kur turėtų
prasidėti nebūtis,

šviečia amžinasis Gyvenimas. Ta viltis padeda mums gyventi, kaip
ir viltis, kad po ilgos žiemos į žemę ateis pavasaris.

Apie Užgavėnių persirengėlius manau girdėjote visi, o kad
panašūs persirengėliai dalyvaudavo ir Velykų nakties iškilmėse,
žinote, turbūt, nedaugelis. Naktį iš Didžiojo Šeštadienio į Velykas
daugelyje bažnyčių, ypač Žemaitijoje, būdavo rengiami savotiški
vaidinimai. Jiems rengdavosi iš anksto. Vieni persirengdavo
kareiviais, kiti velniais. Mažesnius vaikus aprengdavo angeliukais,
išmokydavo įvairių giesmių. Tą naktį bažnyčią stengėsi užimti
„velniai“ ir „raganos“, o „kareiviai“ (jais persirengdavo vyrai),
sužinoję iš „angeliukų“ apie grėšiančią nelaimę, užremdavo
bažnyčios duris ir neleisdavo užpuolikų. Būdavo daug triukšmo.
„Kareiviai“ išlaisvinę bažnyčios duris vaikydavo „velnius“ ir
„raganas“ po šventorių, o tuo metu „angeliukai“ giedodavo giesmes
ir taip prisidėdavo prie gerųjų jėgų pergalės. Vaikams tokie
vaidinimai labai patikdavo, todėl neretai jie bažnyčioje išbūdavo
visą naktį. „Velniai“ ir „raganos“ padarydavo ir gerų darbų - iš
šventoriaus visus išvydavo į bažnyčią melstis. Kas nepakludavo,
gaudavo su koku pagaikščiu ir per nugarą.

Kitur įvairių „piktadarių“ netrūkdavo ir bažnyčioje. Tik
prisnūsta kokia moterėlė - šmakšt jai panosėn šepetį ar amoniako.

Kaip mat visi miegai išlaksto ir nebesinori dar kartą to paties paragauti. Kitas „piktadarys“ įsidrąsinęs įslenka į klausyklą ir ima kviesti žmones išpažinties. Bet tie irgi ne iš kelmo spirti -suvaicina, kad tuoj išpažins nuodėmes, surinka nenaudėliui į ausį ir pabėga.

Kad Kristaus (kryžiaus su nukryžiuotu Kristumi) nepavogtų „žydeliai“, kurie slampinėdavo po bažnyčią, jį taip pat saugodavo „kareiviai“. Neretai jų būdavo trys pamainos. Kiekviena pamaina aprengta skirtingos spalvos uniforma - žalia primena erškėčių vainiką, raudona - Kristaus kraują, mėlyna – sumuštą Išganytojo kūną. Sargybos vadas apsirengęs baltai – drobulės, kurion buvo suvyniotas Kristaus kūnas, priminimas. „Žydeliai“ bando papirkti sargybinius, bet šie nesileidžia į kalbas ir budriai visą naktį saugo kryžių.

Tokie Velykų nakties vaidinimai, kurie pritraukdavo daug

*Fariziejus atsistojęs taip sau
vienas meldėsi:*

Sudėk žodžius iš sumaišytų raidžių ir surašyk juos virš brūkšnelių. Tada sužinosi fariziejaus maldą.

„ DĖKOJU TAU, VEDIE, DAK
JUDĖKO ATU, VEDIE, DAK
SUNE KSTO, IPKA TIKI
NĖSŽMO, ŠIPLĖKAI, ...
BAAR AIPK ISS AV
KASMUININTI ŠA
JUPASKAUNIN ..., DUATIDUO ... „

Lk 18,11-12

žmonių, ypatingai jaunimo, daug kur buvo išlikę iki pokario metų. Iki mūsų dienų ši tradicija tęsiama Pievėnų bažnyčioje (Mažeikių raj.). Gal dabar, kai nieko nebebijodami Lietuvoje žmonės gali praverti bažnyčios duris, kai į bažnyčios gyvenimą sugrįžta tai, kas anksčiau buvo draudžiama, sugrįš ir Velykų nakties vaidinimai.

Kovo 16-oji Knygnešio diena

Spaudos draudimo laikmetis (1864 – 1904 m.) sunkiu slogučiu buvo prislėgęs mūsų tautą. Tačiau ir nupynė mūsų istorijai vieną gražiausių vainikų: mažytė lietuvių tauta – pavergta, neorganizuota, visai mažai teturėdama sąmoningų žmonių – stojo į kovą su

didžiule Rusija dėl savo paniekintų teisių, stojo vienui viena ir bekovodama palaipsniui stiprėjo, ugdė pasitikėjimą savimi, žingsnis po žingsnioėjo į laimėjimą ir, pagaliau, laimėjo, kartu pasiruošė kitam gyvenimui – nepriklausomybei.

Sunkią kovą dėl spaudos pradėjo vyskupas didvyris, tikras tų laikų tautos vadas, lygus didiesiems Lietuvos kunigaikščiams, Motiejus Valančius. Anais, sunkiais mums laikais, kai visa Lietuva po 1863 – 64 metų sukilimo gulėjo rusų parblokšta ir sumindžiota, kai beveik visi galvoję, jaučią Lietuvos žmonės buvo išžudyti, išvaikyti, ištremti, jis pirmas pakėlė į kovą prieš bendrą rusinimo ir tautos naikinimo politiką, pakėlė į kovą dėl uždraustos spaudos atgavimo.

Valdžios įsakymai dėl lietuviškų knygų ir mokyklų draudimų nepaliko vien žodžiais: uolūs jos tarnai tuoju

Žemaičių vyskupas
Motiejus Valančius

puolė vykdyti tuos įsakymus, dažnai daug platesniu matu, daug didesniu žiaurumu, negu to reikalavo valdžios įsakymas.

Taip prasidėjo ta lietuvių sunki kova dėl žmogaus teisių. Kuo labiau valdžia persekiojo, tuo didesnis atsparumas rasdavosi tautoje.

Praslinkus trims dešimtmečiams knygų buvo įgabename ir platinama jau ne šimtais, tūkstančiais, bet dešimtimis ir gal šimtais tūkstančių. Išgudrėję, prityrę knygnešiai, knygų laikytojai, platintojai, jau geriau moka knygas gabenti, pergudrauti savo priešus. Tačiau dėl daugybės gabenamų ir platinamų knygų didesnis darosi ir žandarų, policijos grobis. Kiek rusų valdžia mums iš rankų knygų išplėšė, kiek nuostolių apturėjome, to mes niekada nežinojom ir nesužinosime...

Kova su spaudos draudimu, su priespauda pirmiausia buvo tikiybinio pobūdžio, tautiniai ir socialiniai pobūdžiai atsirado vėliau, o tie patys kovotojai beveik visada buvo tikrai tik katalikai, susipratę lietuviai.

Kai tik, „Aušrai“ atsiradus, buvo paskelbta tautiško atgimimo, apsišvietimo idėja daug ką lyg iš miego pažadino ir į naują dvasios gyvenimą, į naują galvojimą pastūmėjo.

Tas laikotarpis praėjo ir niekad negrįš, tačiau mūsų atmintyje turi amžiams pasilikti, nes jis priklauso prie garbingiausių mūsų istorijos laikotarpių. Jis teisingai gali būti prilygintas prie didžiųjų kovų su kryžiuočiais, nes lygiai taip pat pasireiškė tvirtas mūsų tautos būdas, pasiryžimas, nenugalima dvasia.

IŠ MŪSŲ
 KŪKLOS

TEGUL ŠI KARTĄ BUS TVARŲA:
 RAŠTAS TOKS KAIP APRANGAI
 O DABAR JAU TAU EILĖ –
 PASAKYK, KURIS VIŠČIUKAS
 KIEK NUDAŽĖ KIAUŠINUKŲ?

Atvirai

Ramutė Skučatė

Man labai labai patinka,
Kai kas gero atsitinka:

Driežas žybteli ant kelmo,
Tupia laumžirgis ant delno,

Kai ieva pernakt pabąla,
Kai kieme bala užšąla,

Kai per ledą – lyg per stiklą
Tenka slysti į mokyklą...

Kai staiga susprogus lempa
Pažeria šukes į kampa,

Kai pelė apsigyvena
Ir po kambarį šiurena,
Kai mamytei į virtuvę
Tėtė tempia gyvą žuvį...

Kai kam nors pieštukas lūžta,
Ir kas nors labai įtūžta,

Kai sesytė pirmą kartą
Man pasako mano vardą,

Kai sugrižt namo vėluoju,
Kai vėluoju,
Pameluoju, -
Ir tariu sau atvirai:
Negerai taip.
Negerai!

Rožė su sparniukais

Mato rytą mažas vabaliukas,
Kad pražydo rožė su sparniukais. –

Tokia pasauly niekur neregėta,
Tokia pasauly niekad negirdėta,
Žaliais sparneliais rožė – kaip gražu!
Labai į rausvą paukštį panašu!

Iš mūsu kūrybos

**Clevelando Šv. Kazimiero
lituanistinės mokyklos, trečio
skyriaus mokinių rašiniai.**

*Buvo užduota tema: Kaip žiema
kovojo su pavasariu.*

Andrius Biliūnas parašė:

Vieną dieną buvo karas tarp žiemos
ir pavasario. Tas, kuris pralaimėtų
negali bet kada sugrįžti. Žiema vis
metė sniegą ir ledą, o pavasaris leido
saulei šviesti ir gėlytėms augti. Vis oras
keitėsi. Kartais buvo šalta, kartais buvo
šilta. Pavasaris paprašė saulės šviesti ilgiau
ir karščiau. Žiema pralaimėjo ir pasiliko pavasaris,
bet žiema sakė:

- Aš sugrįšiu! Ha! Ha! Ha!

Tomas Pyle parašė:

Vieną dieną pavasaris atėjo
į žiemos namus. Jis
paskambino skambutį ir
atidarė duris. Pavasaris sakė:

- Aš tave nugalėsiu.

Jie nuėjo į lauką. Prasidėjo

imtynės. Pavasaris naudojo karštą spindulį. Žiema naudojo ledo spindulį. Karštas spindulys sutiko ledo spindulį ir užšalo. Žiema laimėjo!

Izabelė Rubinski parašė:

Vieną žiemos dieną pavasaris nekantriai laukė. Jis atėjo pas žiemą ir sakė:

- Jau mano eilė. Vaikai sušalę ir nori, kad pavasaris ateitų!

Žiema atsakė:

- Ne! Dar mano eilė. Tu palauk ir gausi savo.

Tai pavasaris sako:

- Aš nueisiu ir palauksiu, bet tik vieną savaitę.

Pavasaris nuėjo ir už savaitės vėl grįžo.

- Tai buvo savaitė! - sakė žiema nusiminus kai pamatė pavasarį. Žiema nuėjo ir saulė nušvito!

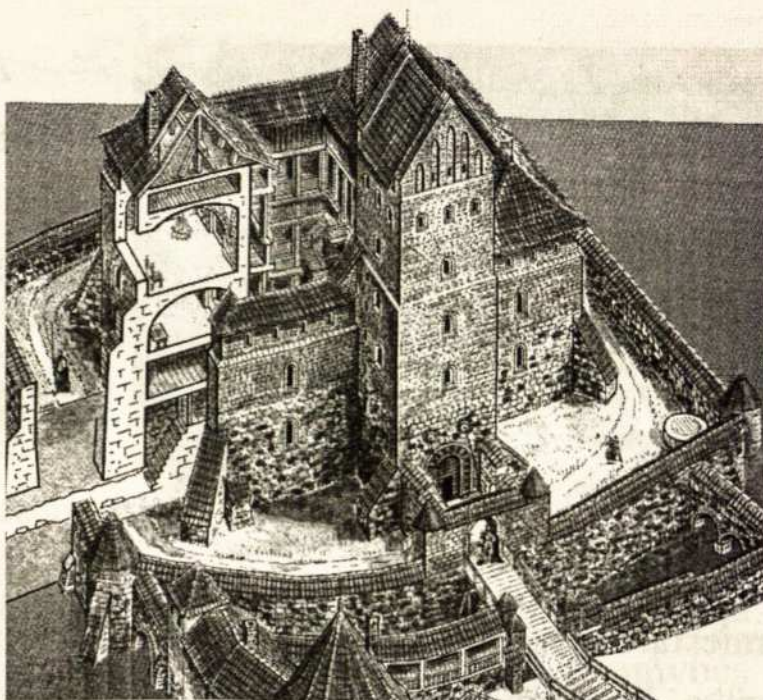
Detroito Žiburio mokyklos ketvirto ir penkto skyriaus rašinėliai

Kai aš gyvenau su kunigaikščiu Gediminu Trakų pilyje-

Kai aš gyvenau su kunigaikščiu Gediminu Trakų pilyje, visuomet vyko daug įvairių užsiemimų. Smagu buvo matyti tiek daug judėjimo. Mano darbas buvo jodinėti ant didelio arklio ir saugoti visus žmones. Kai būdavo laiko pasilsėti, aš ir kunigaikštis mėgdavom su lankais šaudyti strėles į šieno ryšulį. Mes abudu tiksliai pataikydavom. Pavargę po medžiu truputį pamiegodavom. Smagus buvo gyvenimas Trakų pilyje.

Romas Šonta

Trakų pilis
yra netoli Vilniaus.
Ji stovi tarp ežerų.
Pas Gediminą aš
buvau tarnaitė.
Kiekvieną rytą aš
mačiau kaip
Gediminui padeda
apsirengti du vyrai.
Jis ruošėsi eiti
kariauti

su kryžiuočiais. Jis buvo labai stiprus vyras. Jo kardo negalėjo
pakelti net šeši vyrai!

Austėja Uptaitė

Senai, senai aš gyvendavau su kunigaikščiu Gediminu
Trakų pilyje. Jis buvo mano draugas. Buvo labai smagu. Bet
mes visada turėjom kariauti su priešais. Mes pylėm smalą ant
jų. Mes dažnai laimėjom kovas.

Aleksas Matveckas

Aš gyvendavau su kunigaikščiu Gediminu pilyje, ir aš
padėjau jam valdyti Lietuvą. Gediminas leido man sakyti ką aš
noriu. Mano geriausias draugas buvo Gediminas. Jis man leido
eit kur jis ėjo. Vilnius buvo Gediminui ir man gražus miestas.
Man labai patiko su Gediminu bendrauti.

Andrėja Petrulytė

Aš, kiti kareiviai ir kunigaikštis Gediminas išėjom medžioti. Nušovėm ir užvalgėm briedį, ir miegojom prie laužo. Gediminas sapnavo apie geležinį vilką, ir man pasakė pastatyti miestą. Aš visus darbininkus išmokinau kaip pastatyti

miestą. Mes pastatėm Vilnių, ir ant pilies viršūnės uždėjom geležinį vilką. Vieną dieną kai ėjom medžioti, mes girdėjom kad pagalys sutrūko.

Staiga kryžiuočiai mus užpuolė. Aš pabėgau, bet Gediminą suėmė. Aš slapčiai įėjau į kalėjimą ir aprengiau Gediminą kaip moterį. Mes kartu pabėgom ir pasislėpėm Gedimino mamos namelyje. Sugrįžom į Vilnių, ir Gediminui uždėjo ant galvos karūną. Po dviejų dienų Gediminas mirė nuo ligos.

Erikas Anužis

Aš, kunigaikštis Donatas, gyvenau su kunigaikščiu Gediminu Trakų pilyje. Kiekvieną dieną mes eidavom apžiūrėti savo valdas. Mes turėjom daug tarnų. Vieną dieną mus užpuolė priešai. Mūsų kariuomenė laimėjo mūšį. Mes iškėlėm didelę puotą.

Donatas Tukys

Ačiū, vasari!

Pavasaris skuba

Į šalį gimtinę

Vasario šešioliktą

Švenčia Tėvynė!

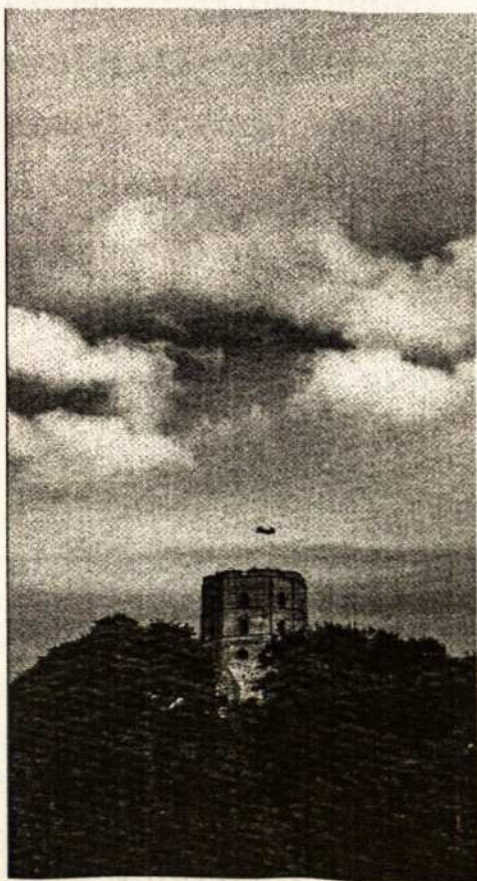
Šį eilėraštuką išmokau šiai šventei paminėti. Koks ilgas ir sunkus buvo kelias į Nepriklausomybę. Lietuvių kalbos mokytoja kiekvienais metais pakabina ant lentos Nepriklausomybės skulptūrą, kuri yra Kaune. Tai angelas, išskleidęs sparnus, neša lietuviams laisvę. Mokytoja išdalina visiems atvirukus, kuriuos ji atveža iš Lietuvos. Ant jų nupiešta trispalvė: geltona, žalia, raudona, ir žodžiai:

Per amžius būk laisva, o Lietuva!

Ir būk visiems teisinga ir gera.

Kai valanda išmuš, priglausk mane.

Tai žodžiai iš J. Grušo istorinės dramos "Barbora Radvilaitė". Apie kovą už Lietuvos laisvę man pasakoja mano močiutė Marija Grikšaitė. Jinai buvo partizanų ryšininkė. Daug žuvo jos draugų ir draugių. Kiti pateko į kalėjimus. Močiutė buvo ištremta į Sibirą, Irkuto sritį. Labai ji vargo, dirbo miškuose, o po Stalino mirties grįžo į Mažąją Lietuvą (Karaliaučiaus

kraštą). Aš gimęs Nepriklausomybės metais. Jeigu mano tėvynę
pultų priešai, aš eisiu jos ginti. Išmokau Teresės Ūkšienės eilėraštką:

*Ir Tėvynę mūsų brangią,
žydrą Baltijos padangę,
aš užaugęs ginti stosiu.
Karių gretose žygiuosiu.*

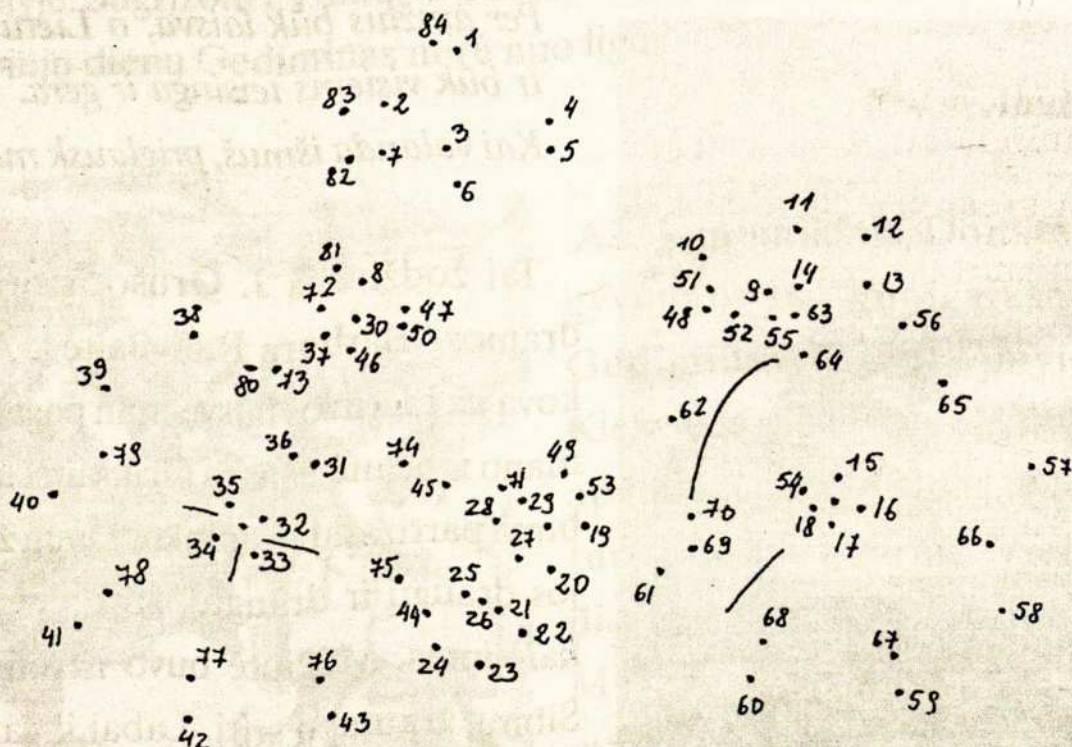
Tegul būna žmonės laimingi mano Tėvynėje.

Stasys Grikšas, 3 kl.

Būdaviečių (Malomožaisko) vid. m-la

Karaliaučiaus kraštas

Sujunkite taškus. Pasakykite, ką nupiešėte.

Daug pasaulio įdomybių
Nori sužinot vaikai,
Jas visas Žiniukas žino
Ir užrašo tau tiktai.
Nori būti Žiniuku,
Tai skaityki iš pradžių...

AR ŽINAI?

VEIDRODIS

Viduramžiais veidrodžius gaminti pradėta iš stiklo. Gamybos paslaptį žinoję Venecijos meistrai buvo perkelti į Murano salą, kad niekas negalėtų su jais susisiekti. Venecijos veidrodininko vardas prilygo dvarininko titului. O veidrodžiai buvo daromi taip: išpučiamas stiklas, supjaustomas gabalais ir šlifuojami jų kraštai.

Kuo lygesnis veidrodžio paviršius, tuo geriau jis atspindi. Paskui ruošama apatinė pusė. Ant alavo folijos užpilama gryno gyvsidabrio ir užklojamas popieriaus lapas. Stiklo lapą palengva nuleisdavo ant viršaus ir popierių atsargiai ištraukdavo.

Gyvsidabrio ištirpdytas alavas tvirtai prilipdavo prie stiklo. Tokie veidrodžiai labai gerai atspindėdavo ir todėl buvo brangūs. Žmonėms visais laikais norėjosi matyti savo atspindį.

Pirmieji veidrodžiai buvo daromi iš įvairių poliruotų metalų (aukso, sidabro, bronzos) ir mineralų (obsidiano, kalnų krištolo). Senovės graikai ir romėnai sidabrinių ir bronzinių veidrodžių gamybą pavertė meno šaka. Rankena dažnai vaizduodavo meilės deivę Venerą. Maži veidrodėliai, nešiojami kišenėje arba prie juosmens, buvo svarbi aukštuomenės damų aprangos detalė.

Greitai pastebėta, kad veidrodžiai tinka ne tik apžiūrinėti save. Juos imta taikyti moksle ir technikoje. Periskope tam tikru kampu įtaisyti veidrodžiai leidžia stebėti viską, kas darosi virš vandens.

Veidrodžiai naudojami teleskopuose, fotoaparatuose, mikroskopuose, prožektoriuose. Išgaubti veidrodžiai kelių sankryžose vairuotojams leidžia matyti visą eismą ir saugiai įsukti į šalikelę.

Automobilių žibintuose taip pat naudojami veidrodžiai. Lemputės šviesa atspindi įgaubtame veidrodyje ir išeina didesne jėga apšviesdama vietovę. Pirešingai šviesa atspindi išgaubtame veidrodyje (prisiminkite eglutės žaisliuką).

Ar gali žmogus būti erelis arba kiaulė?

Doc. JONAS ŠUKYS

Pasakose - taip. Mostelės supykęs nedoras burtininkas, sumurmės kažką po nosimi - ir štai žmogus jau kriuksi kiaule, trina deglą nugarą į tvorą. Arba atvirkščiai: panorės geroji fėja - ir išskrenda jaunikaitis iš nelaisvės požemio į padangę ereliu!

Bet mūsų kalboje net niekuo nepaverstas žmogus gali tapti ir ereliu, ir kiaule, ir asilu, ir ne vienu kitu gyvuliu, žvėrimi, paukščiu ar dar kuo. Garbingu gyvūnu žmogus taps, jei norime jį už ką pagirti, negarbingu - jei už ką nors reikia jį pasmerkti, pajuokti.

Visi esame pastebėję, kad įvairūs gyvūnai skiriasi savo elgesiu, charakteriu, gudrumu. Štai tuos jų bruožus panorėję ir perkeliame žmogui. Sakome: Jis tikras ožys arba Ji - tikra ožka, jeigu tas "jis" arba ta "ji" kvailai užsispyrę. O jei apie ką pasakome Jis - tikras kiaulė; Ji -tikra kiaulė, tai suprask: "jis" arba "ji" yra arba labai įžūlus, nesiskaitantis, be gėdos lendantys, arba labai apsileidęs. O ką galėtų reikšti Ji - tikra karvė? Atspėjote: nerangi, begėdė, visur besibraunanti. Ji - tikra avis, tikra avelė -tai neišmanėlė, kvaišiukė, kurios protelis ne kažin koks. Sakydami Jis - tikras arklys, žmogų ne tiek smerkiam, kiek apgailim: jis be atokvėpio daug ir sunkiai dirba - greičiausiai kieno verčiamas; šiam atvejui lietuviai turi dar ir kitokį posakį - frazeologinį palyginimą: dirba kaip juodas jautis. Nors šunis daug kas mėgsta, net myli, posakis Jis - tikras šuo yra labai smerkiantis: tai klastingas, linkintis bloga žmogus; saugokis jo - įkąs! Kas kita: Dukrelė – tikra katytė; matyt, ji apie mamą, tėtį, močiutę nuolat

glaustosi, nors... ar tik nesitiki šio to laimėti? Matote, kad beveik visi naminiai gyvuliai, kurių būdą, nuolat juos stebėdami, kaimo žmonės puikiai pažino, tinka žmogui vienaip ar kitaip apibūdinti.

O miško žvėreliai ir žvėrys?

Ne vienas jų čia irgi tiks. Jis - tikras lapė; Ji - tikra lapė - tai apie klastūną, kuris prisimeilins, o paskui apgaus, nuskriaus.

Prisimenat pasakėčią, kaip lapė meilikavimu, pagyromis išviliojo iš varnos laikomą snape sūrį? O jei sakoma: Jis - tikras

meška; Ji - tikra meška, tai apibūdiname storą nerangų, nors ir stiprų asmenį. Grakščią, gražią tik baikštoką mergaitę kartais pavadiname stirna, tvirtą, išvaizdų vyrą - briedžiu. O jei ką pavadiname kiškiu - matyt, yra menkas, bailus, net lapo išsigąstantis; antra vertus, kiškutis gali būti mums mielo žmogaus švelnus įvardijimas.

Liūtas ir asilas Lietuvoje negyvena, bet žinom ir jų charakteristikas: koks nors salonų liūtas - tai neprilygstamas šaunuolis, kuriam pobūviuose visi lenkiasi, o jeigu kas asilas, tai jam proto, matyt, neįkrėsi.

Net kai kurie paukščiai tinka žmogui pagal jo savybes apibūdinti. Pavadinom ką ereliu - tai jau labai pagyrėm:

gražus, galingas, padangėse skraidantis; tai tas, kas, nuo žemės purvų atsiplėšęs, kilnių tikslų, aukštų idealų siekia. Na, o jei Jis - tikra varna, tikra višta arba Ji - tikra varna, tikra višta - ką su tuo "juo" ar "ja" prasidėti: menkas protelis - nei nuovokos, nei gudrumo... Apie daug plepančią, tarškančią, sakom šarka, apie ką nors menkutį, įkyriai čirškiantį - žvirblis. Kas nors silpnas - tai viščiukas; gaidys - tuoj šokantis peštis; kalakutas ar žąsinas - pasipūtėliai, o žąsis - ne per didelio proto.

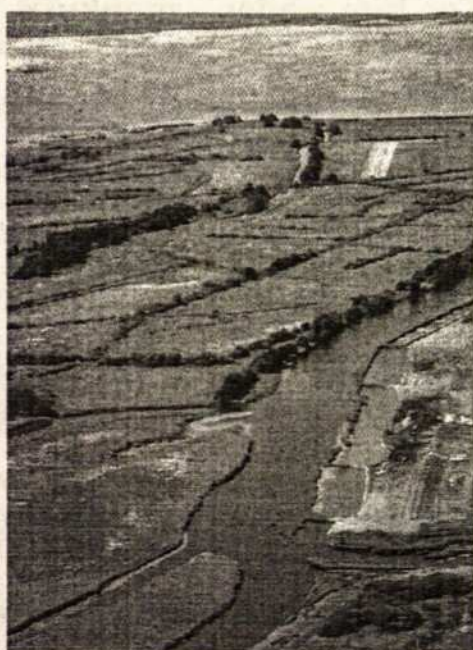
Net vienas kitas smulkesnis gyvis kartais tinka žmogui apibūdinti. Jis - tikras gyvatė; Ji - tikra gyvatė - tai be galo nepalankūs pasakymai apie iš tikrųjų piktą žmogų, kuris dažnai iš pasalų gelia. Ungurys - kas apsukrus, net į bėdą patekęs arba nusikaltęs lengvai išslysta. Koks voras - tai kraugerys, negailestingas išnaudotojas, apraizgantis, apgaunantis. Erkė - kas prisisiurbia, ko sunkiai nusikratysi. Kas kita uodas - menkutis, lengvai sutraiškomas: Tu uodas prieš mane!

Ar galima žmogų palyginti su daiktu? Pasirodo, galima. Pasakoma: Jis - toks griozdas; Ji - tokia griozdas, jei kas nerangus ar nerangi, ne vietoj atsisėda ar atsistoja, visiems užkliūva. O pelų maišas - tai nors putlus, nemažas, bet silpnas, negrakštus, nedailus žmogus. Kartais žmogų palyginame su koku medžiu, kitu augalu. Jei apie kokį vyrą pasakome ažuolas, tai didelis pagyrimas: leidžiame suprasti, kad sveikas, gražus, tvirtas, nepalenkiamas. Jei apie moterį sakom liepa - tai graži, stotinga. Nendrelė - švelni, lieknutė mergina.

O ar žinote, ką reiškia Jis – toks stumk trauk; Ji - tokia stumk trauk. Tai apie asmenį be iniciatyvos, kurį reikia vis raginti, bakštinti, kad imtųsi kokių darbų, įgyvendintų planus, sumanymus.

Žmogų lyginame net su mitologinėmis būtybėmis, pasakų veikėjais, kurių iš tikrųjų gyvenime nėra. Ji – tikra laumė; taip sakome apie apsileidusią arba aukštą, išdžiūvusią, nedailią, ilgais nešukuotais plaukais moterį. O jeigu Ji - tikra ragana, tai pikta, kerštinga, labai bjauraus būdo. Panašią reikšmę turi ir jis - tikras velnias: pabrėžiamas būdo bjaurumas, piktumas, klasingumas; su tokiau “velniu” sunku ne tik sugyventi, bet ir bendrauti.

Ar galima tuos žodžius, kalbant apie žmogų, vartoti? Jei reikia - galima. Taip darė mūsų tėvai, seneliai, šitaip vartoję randame ir grožinėje literatūroje. Tai perkeltinės žodžių reikšmės. Žmogui apibūdinti jos pritaikytos paslėpto lyginimo principu pagal charakterio ar išvaizdos panašumą. Šalia šių perkeltinių reikšmių dažniausiai gyvuoja ir atitinkami įprastiniai palyginimai: Užsispyręs kaip ožys; Kvaila kaip višta; Stiprus kaip ažuolas; Bjaurus kaip (lyg, tarsi, tartum) velnias.

Kaip vadina?

Brutė Masliauskatė

Jūrą Baltija vadina.

Upė – Nemunas vardu.

Čia laukai javus brandina...

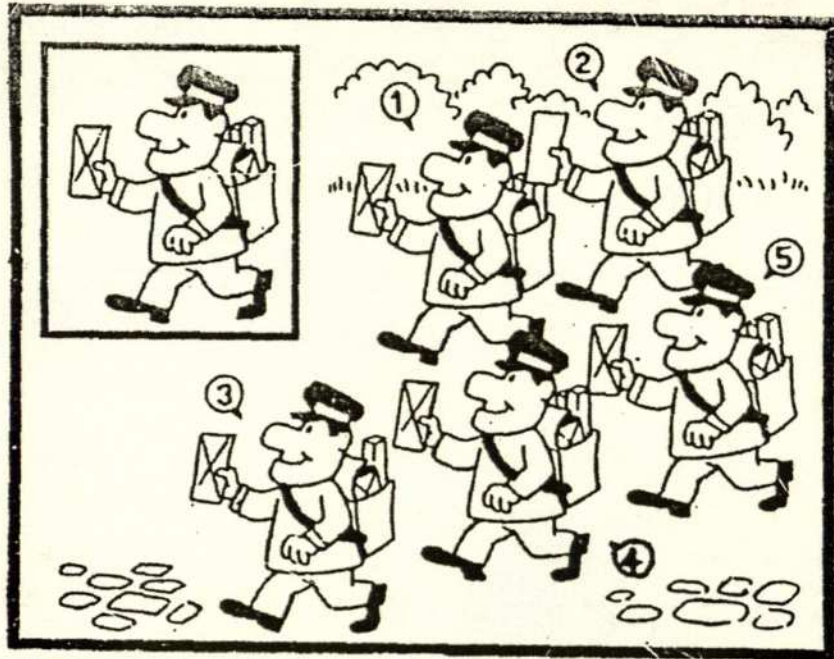
Ten – miškus tamsius randu.

Ežerėlių akys tviska.

Slėniai, kalvos, miestai... Va!

Kai kartu sudėsime viską,

Tai vadinsis Lietuva!

Kuris iš šių penkių laiškanešių panašus į laiškanešį nupieštą kairėje?

Surask 10 skirtumų

Gabijos Trečiokaitės piešinys. Čikagos lituanistinė mokykla, IL.

ISSN 1078-411X

EGLUTĖ
8812 W. 103 rd. St., Palos Hills, IL. 60465, USA
Tel. 708-430-1911